

DN DEBATT

Redaktörer DN Debatt: Amanda Johansson-Murie, Soraya Hashim
E-post: debatt@dn.se Telefon: 08-738 12 23 Webb: DN.se/debatt

Yttrandefrihet.

”En statlig skampåle för pedofiler? Nej tack”

Förtalsmålet mot uthängarsajten Dumpen är större än bara den enskilda domen. Nu vill Moderaterna göra det fritt fram att berätta för grannarna om pedofiler. Men en brottsling som har avtjänat sitt straff har sonat sina brott och ska ges en ny chans. Skampålen hör till historien. Låt den stanna där, skriver yttrandefrihetsexperten **Nils Funcke**.

DN.
DEBATT
260206

En tryckfrihetsjury har fällt pedofiljägarsajten Dumpen för grovt förtal. En man provocerades att komma till en

träff med en påhittad minderårig. Men i stället möttes han av Dumpens företrädare som senare publicerade mannens namn och utmålade honom som pedofil.

I dag fredag kommer de lagfarna domarna att meddela om juryns utslag står fast eller inte.

En fällande dom innebär förhoppningsvis slutet för Dumpens lynchjustis.

Men ur askan i elden.

Tre ledande moderata politiker tillika tunga statsråd – Ulf Kristersson, Elisabeth Svantesson och Gunnar Strömmer – anser att samhället ska sanktionera uthängningen av pedofiler.

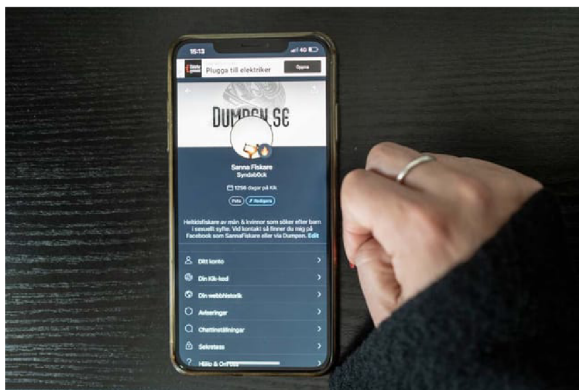
I en debattartikel i Expressen 13 januari skriver de att det ska vara straffritt att ”varna sina grannar för en dömd pedofil”.

Visserligen framhåller de att det är ”samhällets uppgift att skydda medborgarna och skötsamma svenskar ska kunna känna sig säkra – både för sin egen skull och för sina barn”. Men i meningen efter abdikerar de från principen att i en rättsstat har samhället ensamrätt att lagföra och straffa brottslingar, och skriver att ”när en dömd pedofil flyttar in i grannhuset borde man kunna informera sina grannar utan att dömas för förtal”.

De tre hoppas på brett stöd för att förtalsregeln ”ses över och korrigeras” så att regeringen kan agera redan under våren och genomföra ”dessa stora perspektivskifte”. Svenska lagar ska skydda alla skötsamma människor, ”inte dem som begår brott”.

Brottsbalkens bestämmelser om frihet och fred, till exempel olaga hot, förolämpning och förtal gäller alla. Misstänkta, åtalade, dömda och tidigare straffade – precis som offer – skyddas av bestämmelser som ska värna deras frihet och fred. Samtidigt ska den som förtalar och utsätter någon för andras missaktning provas enligt lag och straffas enligt lag, som inte ger utrymme för oförsvarliga uthängningar. Rubbas denna ordning väntar anarki och lynchjustis.

Först ska sägas att med dagens förtalsregler är det möjligt att med namn och bild exponera såväl dömda som misstänkta pedofiler, rattfyllerister,

Med dagens förtalsregler är det redan möjligt att namnge såväl misstänkta pedofiler som skattesmitare – om det är försvarligt med hänvisning till allmän- eller samhällsintresset. Det är inte vad som nu föreslås, skriver artikelförfattaren.

Foto: Anders Hansson

skattesmitare eller personer som i övrigt lever klandervärt. En förutsättning är att spridandet av sådana uppgifter om enskilda anses försvarligt. Det kan också uttryckas som att det ska finnas ett oavvisligt allmänintresse eller ett starkt samhällsintresse för att en ofentligt exponering ska vara straffri.

Vi ser återkommande exempel på sådana publiceringar även i medier som har en hög etisk tröskel och är försiktiga med att exponera brottslingar av vad slag det vara må. Det handlar då så gott som uteslutande om offentliga personer.

Denna återhållsamhet beror på att samhället och medierna under 1970-talet övergav synen på straffet som en renodlad hämnd. Under århundraden fram till reformeringen av rättspolitiken var det självklart att hänga ut även småtjuvar och stöta ut dem ur samhällsgemenskapen. Först böter eller fängelse, därefter till allmänt beskådande vid skampålen och i kyrkstocken.

I början av 1920-talet namngavs nio av tio misstänkta eller dömda personer i pressen. Från mitten av 1980-talet och framåt rädde det omvända förhållandet. Samhällets inställning att ett straff också rymde en ambition att korrigera ett brottsligt beteende och återföra den kriminelle i samhället fick genomslag i medierna.

Förtal innebär att någon ”utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning”. I bestämmelsens andra stycke anges att om det av omständigheterna i det enskilda fallet var ”försvarligt” att lämna uppgifterna

och de var sanna eller spridaren hade skäligen anledning att tro det så är handlingen straffri.

Även om det framstår som juridiskt klandervärt så skulle ett undantag för pedofiler kunna fogas in i bestämmelsen. Kanske som en inskjuten bisats: ”för att varna omgivningen är det försvarligt att sprida uppgifter om en enskild som dömts för pedofili”.

De tre slår tappen ur tunnan. Om de med justitieministern i spetsen menar att allmän uthängning är effektiv för att skydda kvinnor och barn – varför inte inkludera även våldtäktsmän, hus-trumisshandlare eller de som utövar hedersrelaterat förtryck? I förlängningen av det sluttande planet de ger sig ut på väntar ständigt nya grupper som ska anses förtjänt av det straff som en uthängning innebär.

Och varför begränsa området till ”grannhuset”? De flesta pedofiler söker inte sina offer i det egna trapphuset eller på villagatan. Inte ens enbart i den egna stadsdelen utan i hela kommuner och via internet över hela landet.

Visserligen menar de tre moderata politikerna att det ska vara straffritt att hänga ut dömda pedofiler, och inte som Dumpen som även exponerar misstänkta. Men en dömd pedofil eller annan brottsling som avtjänat det av samhället utmätta straffet har sonat sina brott och ska ges en ny chans.

Tankarna på ett evigt straff i form av social utstötning hör inte hemma i ett upplyst samhälle. Visst finns notoriska förbrytare som bör läsas in på obestämd tid, livstid, eftersom de har begått ett mycket allvarligt brott eller utgör en uppenbar fara för andra. Till den kategorin kan enstaka pedofiler räknas. Men de som döms måste precis som livstidsdömda ha rätt att få prövat om straffet kan tidsbestämmas, och ha kvar sin rätt att slippa oförsvarliga publiceringar.

En begränsning av de straffbara yttrandena utgör på sätt och vis en utökning av yttrandefriheten. Vid en ytlig betraktelse kan de tres förslag ses som en ljusglimt i de senaste tio åren av inskränkningar av de medborgerliga fri- och rättigheterna och uppluckringen av grundläggande rättsprinciper.

Men beskedet till de tre kan inte bli annat än, tack men nej tack till en av samhället sanktionerad skampåle. Spåren efter Dumpens publiceringar förskräcker.

Nils Funcke, journalist och yttrandefrihetsexpert.

Repliker. DN.se/debatt

”Mer AI i svenska myndigheter stärker vårt digitala oberoende”
Civilminister Erik Slottner (KD)
svar akademikerförbundet SSR om artificiell intelligens (3/2).